

Het goede leven: Goede Vrijdag?

Meditatie april 2021

Ds. Sara Dondorp

In de Goede Week klinkt op veel plaatsen de Matthäus Passion van Johann Sebastian Bach. Dit jaar helaas voornamelijk via radio, tv of computer. Het zijn niet alleen gelovigen die troost vinden in deze muziek. Vrijwel elk jaar staat Bach's passie bovenaan in de top-400 lijst van Radio 4. Buiten de kerk kennen veel mensen de context van deze muziek niet meer. Zo hoorde ik ooit iemand verbaasd uitroepen dat de Matthäus Passion zo droevig eindigt. "Als dat de kern van het geloof is, zo'n uitzichtloos einde, dan hoeft het voor mij niet..."

Een vergelijkbare vraag is wat er eigenlijk goed is aan Goede Vrijdag. Het traditionele, orthodoxe antwoord is dat Jezus voor onze zonden gestorven is, dat hij ons mensen daarmee van de zonde gered heeft. In de Matthäus Passion zingt de sopraan: "Aus Liebe will mein Heiland sterben." Dat zingt ze vrijwel direct nadat de menigte Pilatus heeft toegeroepen: "Laat hem kruisigen!" (Even terzijde: het heeft mij vaak verbaasd dat ik geneigd ben die frase enthousiast mee te zingen. Misschien heeft Bach het zo gecomponeerd dat wij allemaal mee gaan roepen. Wij mensen zijn het, wij allemaal, die Jezus ter dood veroordelen....)

Van de zonde heeft onze Heiland geen weet, zingt de sopraan. Het is uit liefde voor de mensen dat hij bereid is voor ons te sterven. Vanuit dat perspectief zou je kunnen zeggen dat Goede Vrijdag goed is.

Toch heb ik er moeite mee. Hoe kan de dood van een mens, een geliefd mens, Gods geliefde zoon, goed genoemd worden? Zelfs als je in Jezus' dood de redding van de mensheid ziet, is die gewelddadige dood op zichzelf nog niet goed te noemen. Die gedachte horen we terug in het Sabat Mater. Een oeroud lied, geschreven vanuit het perspectief van Maria die als moeder naast het kruis staat en treurt om de dood van haar zoon. Vanaf de vroegste gregoriaanse versie is het lied door vele generaties componisten op muziek gezet. De bekendste versie is die van Pergolesi voor sopraan en alt. Deze muziek staat bij onze zuiderburen vrijwel altijd bovenaan in de lijstjes. Het is troostrijke muziek die mensen raakt. Vooral diegenen die zelf treuren om een dierbare. En het maakt duidelijk dat Jezus' dood op dat moment in de eerste plaats verdrietig is, ook al wordt het later Pasen.

De naam van Goede Vrijdag heeft waarschijnlijk te maken met een oude betekenis van het woord goed. Met name in het oud Engels kon goed ook heilig of vroom betekenen. De Goede Week is vanuit dat perspectief de week waarin we een heilig mysterie herdenken. De vrijdag, de dag waarop we de dood van Jezus' gedenken, is in die heilige week misschien wel het meest heilig.

De vraag wat er goed is aan Goede Vrijdag zou ik het liefste beantwoorden met: Pasen! Dat is ook het antwoord dat ik aan die seculiere Bachliefhebber zou willen geven. Het einde is niet dat wij bij het graf blijven zitten en de Heiland rust toewensen, maar dat er toekomst is voorbij het graf, dat Jezus de dood heeft overwonnen en dat zijn lijden en dood niet het laatste woord hebben.

In deze optiek was Jezus niet de onbaatzuchtige held die zich voor anderen opofferde, maar de standvastige, zachtmoedige leermeester die slachtoffer werd van de machthebbers. Die tot in de dood solidair bleef met verliezers. Die daar liet zien dat God solidair is met verliezers. Bij het kruis leek het alsof de sterke macht had

gewonnen. De macht van de massa, de macht van agressie, de macht van de sterke staat en de krachtige leider. Die hadden gezamenlijk de macht van liefde, barmhartigheid en medemenselijkheid vermorzeld. Zoals dat in de wereld zo vaak gebeurt, nog altijd. Maar op Pasen breekt de macht van de liefde daar dwars doorheen. Zelfs de dood heeft niet het laatste woord.